

ISBN 978-960-518-450-6

© 2019, Ι. Κ. ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ – ΟΡΜΥΛΙΑ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ
« ΙΝΔΙΚΤΟΣ » ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Καλλιδρομίου 64, 114 73 ΑΘΗΝΑ, Τηλ.: 210.88.38.007, e-mail: indiktos@indiktos.gr

ΑΡΧΙΜ. ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΥ
ΣΙΜΩΝΟΠΕΤΡΙΤΟΥ

ΘΕΙΑ ΑΝΑΒΑΣΙΣ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΣΤΟΝ ΘΣΙΟ ΘΕΟΓΝΩΣΤΟ

Πρόλογος:
ΑΡΧΙΜ. ΕΛΙΣΑΙΟΥ ΣΙΜΩΝΟΠΕΤΡΙΤΟΥ

Ἐπιμέλεια κειμένου - Σχολιασμός:
ΙΕΡΟΝ ΚΟΙΝΟΒΙΟΝ
ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΟΡΜΥΛΙΑΣ

ΙΝΔΙΚΤΟΣ
ΑΘΗΝΑΙ 2019

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ὁ ἀνά χειρας τόμος ἀποτελεῖ συνέχεια τῆς ἐκτεταμένης καὶ ἐν πολλοῖς προσωπικῆς ἐρμηνείας τοῦ Γέροντος Λιμιλιανοῦ στὰ συγγράμματα τῶν ἀσκητικῶν Πατέρων, μὲ σκοπὸ νὰ κάνῃ γνωστὴ τὴν πατερικὴ διδασκαλία στὰ πνευματικά του τέκνα, μοναχοὺς τῆς Ἱ. Μονῆς Σίμωνος Πέτρας καὶ μοναχῆς τοῦ Ἱ. Κοινοβίου Ὁρμουλίας, ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ συσκιάζῃ τὰ προσωπικά του βιώματα κάτω ἀπὸ τοὺς λόγους τῶν Πατέρων. Κάποια λοιπὸν ἡμέρα τοῦ Φθινοπώρου τοῦ 1987 ἄρχισε νὰ σχολιάζῃ καὶ νὰ ἐρμηνεύῃ τὰ «Περὶ πράξεως καὶ θεωρίας καὶ περὶ ἱερωσύνης» κεφάλαια τοῦ ὁσίου Θεογνώστου.

Ποιοὺς ἦταν ὁ ὅσιος Θεόγνωστος, ὁ ὁποῖος σήμερα γίνεται τόσο ἐπίκαιρος μὲ τὸν λόγο τοῦ Γέροντος; Ὁ ὅσιος Νικόδημος στὸν πρόλογό του λέγει ὅτι δὲν μπορούμε νὰ γνωρίζουμε ἂν ἦταν ὁ Ἀλεξανδρεὺς καὶ Ἐξηγητῆς, τὸν ὁποῖον ἀναφέρει ὁ ἅγιος Φώτιος, ἢ ἂν ἦταν κάποιος ἄλλος. Οἱ σύγχρονοι ὁμως πατρολόγοι λέγουν ὅτι τὸ κείμενο τοῦ Θεογνώστου εἶναι τοῦ 13^{ου} αἰ., ἀλλὰ δὲν γνωρίζουμε τίποτε γιὰ τὸν συγγραφέα¹. Κατὰ τὸν Joseph Munitiz, ὁ ὅσιος Θεόγνωστος πρέπει νὰ ταυτισθῇ μὲ τὸν συγγραφέα τοῦ *Θησαυροῦ*².

Ὁ ὅσιος Θεόγνωστος δὲν ἀναφέρεται στὴν ἔριδα τοῦ ἡσυχασμοῦ, γι' αὐτὸ πρέπει νὰ ἐξῆσε πρὶν ἀπὸ αὐτήν, ὡς ἠγούμενος σὲ

1. Βλ. ἄρθρο τοῦ Peter Van Deum, «La collection de chapitres attribuée à l'énigmatique Théognoste (XIIIe siècle)», ποὺ περιέχεται στὸ συλλογικὸ ἔργο τοῦ A. Rigo, *Da Teognosto alla Filocalia (XIII-XVIII)*, Bari 2016, καὶ Jean Munitiz, «Théognoste», *Dictionnaire de Spiritualité* 15, col. 443-445.

2. *Theognosti Thesaurus*, ἔκδ. Joseph A. Munitiz, Corpus Christianorum, Series Graeca 5, Brepols, Turnhout-Leuven 1979.

κάποια μονή τῆς Νίκαιας. Δὲν χρειάζεται ὅμως νὰ γνωρίσωμε ἐπακριβῶς ποιὸς ἦταν ὁ συγγραφεὺς, ἀφοῦ τὸ ἴδιο τὸ κείμενο, ὅπως λέγει καὶ ὁ ὅσιος Νικόδημος, μαρτυρεῖ ὅτι ὁ ποιητὴς τοῦ ἦταν ἀπὸ ἐκείνους ποὺ εἶχαν διαπρέψει στὴν πρᾶξι καὶ τὴν θεωρία, καὶ λόγῳ τῆς καθαρότητός του εἶχε «ἐνοικον τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος».

Ἡ ἐπιλογή τῶν κεφαλαίων ἀπὸ τὸν Γέροντα Αἰμιλιανὸ ἀπεδείχθη μοναδική, διότι ἔλαβε ἀφορμὴ νὰ ὁμιλήσῃ ἐκτενῶς γιὰ τὸ σημαντικό θέμα τῆς ἱερωσύνης, τὸ πολύτιμο αὐτὸ δῶρο ποὺ χάρισε ὁ Θεὸς στὸ δημιουργημά του, τὸν ἄνθρωπο.

Στὸν σχολιασμό του ὁ ἐρμηνευτὴς ἀκολουθεῖ τὸν ὅσιο Θεόγνωστο, συγχρόνως ὅμως καὶ τὴν διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας μας περὶ γενικῆς ἱερωσύνης, προσθέτοντας καὶ τὰ προσωπικὰ του βιώματα, ἀπὸ τίς μυστικὲς συναντήσεις του μὲ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, καὶ ἀπὸ τὴν συμμετοχὴ του στὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, κατὰ τὴν καθημερινὴ σχεδὸν τέλεσι τῆς θείας λειτουργίας. «Ἀπὸ τὸ βάπτισμά μας», λέγει, «εἴμεθα ἱερεῖς, διότι συμμετέχομε στὸ τριπλὸ ἀξίωμα τοῦ Κυρίου: βασιλικό, προφητικό, ἱερατικό. Ὡς ἱερεῖς συμμετέχομε στὴν λατρευτικὴ σύναξι, ὡς ἱερεῖς προσευχόμεθα καὶ ὡς ἱερεῖς ἀνάβομε ἀκόμη καὶ τὴν λαμπάδα καὶ τὴν κανδήλα. Ὡς ἱερεῖς μᾶς χαρίζει ὁ Θεὸς προσωπικὲς ἐμπνεύσεις καὶ ἐμπειρίες καὶ δεχόμεστε τίς μεγαλύτερες ἀποκαλύψεις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ τῶν οὐρανίων μυστηρίων, κατὰ τὴν προσευχή μας ἢ κατὰ τὴν λατρεία μας».

Παράλληλα ὁ Γέροντας ἀναφέρεται στὴν πρᾶξι καὶ τὴν θεωρία, μὲ τίς ὁποῖες πρέπει νὰ κοσμηθῆται ὁ κάθε πιστὸς ὡς ἱερεὺς, ιδιαίτερα δὲ ὁ ἱερεὺς τῆς λειτουργικῆς ἱερωσύνης.

Μένουμε ἔχθαμβοι μπροστὰ στίς ἀναβάσεις τοῦ πνεύματος, στίς ὁποῖες μᾶς καλεῖ ὁ Γέροντας, ἐρμηνεύοντας κατ' ἐπιλογὴν τὸν ὅσιο Θεόγνωστο. Παρ' ὀλίγον νὰ μᾶς φανοῦν ἀπίστευτα τὰ

λεγόμενά του. Γνωρίζοντας όμως ότι οι Άγιοι Πατέρες δεν λένουν ούτε γράφουν κάτι, αν δεν το έχουν ζήσει, πίπτομε και προσκυνοῦμε ἐν σιωπῇ τὸν παντέλειον Θεὸν γιὰ τὸ ἄπειρο ἔλεός του, ἐκζητῶντας ταπεινά νὰ μᾶς διανοίξῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς καρδιάς, γιὰ νὰ δοῦμε «ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη»³ καὶ «εἰς ἃ ἄγγελοι παρακύψαι οὐκ ἠδυνήθησαν»⁴.

Μὲ τὸν μελίρρυτο καὶ πλήρη χάριτος λόγο του ὁ Γέροντας ζωντανεῖ τὸν ὅσιο Θεόγνωστο, καλῶντας μας στὴν ἀπάθεια, στὴν καθαρὰ καὶ ἀρρέμβαστο προσευχή, στὸν διακαῆ πόθο τοῦ θανάτου, ἀφοῦ βεβαίως ἔχομε ἀριστεύσει στὴν πρακτικὴ ὁδὸ, διότι ἡ πρᾶξις εἶναι ἐπιβάσις θεωρίας. Γιὰ τοὺς λειτουργοὺς δίδει κάποιες ἰδιαίτερες νοθεσίες, ἐὰν θέλουν νὰ τελοῦν ἀπρόσκοπτα καὶ μὲ ἀγαθὴ συνειδήσι τὴν ἱερωργία τους.

Πολλὰ σημεῖα τῶν λόγων τοῦ ὁσίου καὶ τοῦ Γέροντος θὰ ἐγγίσουν καὶ θὰ συγκινήσουν τίς ψυχές τῶν ἀναγνωστῶν. Ἰδιαίτερας προσοχῆς ὅμως πρέπει νὰ τύχουν, ὡς λίαν ἐλκυστικά, τὰ σημεῖα τῆς ἐρμηνείας ὅπου τονίζεται μὲ ἔμφασι, ἀλλὰ καὶ μὲ διακριτικὴ ἰσορροπία καὶ μὲ σεβασμὸ πρὸς τίς παραδόσεις καὶ τὸ ἦθος τῆς Ἐκκλησίας, ὁ δυναμικὸς καὶ προσωπικὸς χαρακτήρας τῆς σχέσεως τοῦ κάθε προσώπου μὲ τὸν Θεὸν καὶ τίς ἐνεργειές Του. Ὁ ὅσιος λέγει ὅτι δὲν ἀρκεῖ νὰ τελῆς τὴν λειτουργία σου, τὴν μυστηριακὴ ἢ προσευχητικὴ ἢ μυστικὴ, μόνον σύμφωνα μὲ ὅσα ἔχεις παραλάβει ἀπὸ τὴν παράδοσι.

Συμπληρώνοντας ὁ Γέροντας ἐρμηνεύει ὅτι μπαίνει στὸν κόσμο τοῦ Θεοῦ ὡς ὁ ἱερωργῶν, ὄχι ὡς ἓνα παθητικὸ ὄργανο. Ὡς ἐκ τούτου, «ἡ πληρότης τῆς τελεταρχίας σου πρέπει νὰ εἶναι καὶ μία ἄμεσος ἀποκάλυψις, μία ἄμεσος σχέσις, πρέπει νὰ βάζεις καὶ

3. Α' Κορ. 2, 9.

4. Βλ. Α' Πέτρο. 1, 12.

σύ τις δικές σου άπτικές και γνωστικές χειρες». Από τους Πατέρες εχουμε παραλάβει κάποιον λειτουργικό τύπο, την παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας μας, και εχουμε χρέος νά μὴν ἀθετοῦμε αὐτές τις παραδόσεις, ἀλλὰ ταυτόχρονα δικαιούμαστε νά περισσεύσῃ ἡ δικαιοσύνη μας «τὴν δικαιοσύνη τῶν Φαρισαίων»⁵ και νά μὴν πληροφοροῦμεθα, νά μὴν κατανοοῦμε τὰ μυστήρια μόνον ἀπὸ ὅσα μᾶς παραδίδει ὁ τύπος, τὸ τυπικό.

Αὐτὴ ἡ ὑπέρβασις δὲν σημαίνει παράλειψι ἢ ἀθέτησι ἢ ἀλλοίωσι τῶν παραδόσεων, ἀλλὰ ὅτι, παράλληλα μὲ τὸ βίωμα τῶν Πατέρων, ἐπιτρέπεται νά δοκιμάσωμε νά φθάσωμε σὲ μία δική μας πληροφορία, πού θά μᾶς χαρίσῃ ὁ Θεὸς «μὲ τὴν συγγένεια πού θά ἀποκτήσωμε μαζί του, μὲ τὴν κοινωνία, μὲ τὴν σύγκρασι... ἐπομένως, πρέπει νά παρακολουθοῦμε τί τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον μᾶς λέγει. Πρέπει νά γίνωμε δεκτικοὶ και χωρητικοὶ τῶν ἐλλάμψεων τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὥστε νά μὴν εἴμαστε ἀπλῶς παθητικὰ ὄντα, ἀλλὰ νά εἴμαστε οἱ ἐνεργοῦντες».

Γνωρίζοντας ὅμως ὁ ἅγιος και ὁ Γέροντας ὅτι ἡ πλειονότης τῶν ἀνθρώπων, λόγῳ τῆς νηπιότητος και τῶν μεριμνῶν, δὲν μπορεῖ νά ὑψωθῇ σὲ ὑψηλές θεωρίες, συγκαταβαίνουν στὴν ἀνθρώπινη ἀδυναμία δίδοντάς μας ἐλπίδα. «Δὲν θά πετύχουν τὴν μέλλουσα μακαριότητα», λέγουν, «μόνον οἱ καθαροὶ και οἱ ἀπαθεῖς, ἀλλὰ και οἱ ταπεινοί. Δὲν θά κολασθοῦμε, διότι ἁμαρτήσαμε, ἀλλὰ διότι δὲν μετανόησαμε. Ὅταν πέσωμε, ἄς μὴ φοβηθοῦμε, ἀλλὰ ἄς διορθωθοῦμε».

Ὡς ἀληθὴς πατὴρ, ὁ Γέροντας προσπαθεῖ νά ἀνακαινίσῃ ὡς ἀετοῦ τὴν νεότητά μας, γιὰ νά ἀφήσωμε τὴν γῆ και νά ἀνεβοῦμε σὲ ὄρος ὑψηλό, στὸν οὐρανό. Ἡ γῆ εἶναι ἡ ἐξορία μας. Ἡ πατρίδα μας, ὁ οἶκος μας εἶναι ὁ οὐρανός, ὅπου ἡ Παναγία Τριάς, τὰ τά-

5. *Ματθ.* 5, 20.

γματα τῶν ἀγγέλων καὶ τῶν ἁγίων. Αὐτοὶ εἶναι οἱ ἀληθεῖς συγγενεῖς μας καὶ μὲ αὐτοὺς πρέπει νὰ βρεθοῦμε τὸ συντομώτερο. Λόγω τῆς ἀμέτρου ταπεινώσεως καὶ τῆς ἀγάπης του πρὸς τὸν Θεόν καὶ τοὺς ἀνθρώπους, ὁ Πατὴρ ἡμῶν δὲν μπορεῖ νὰ πιστεύσῃ ὅτι ὑπάρχει ἄνθρωπος ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ φθάσῃ σὲ αὐτὸ τὸ ὕψος· ὁ Θεὸς δὲν εἶναι προσωπολήπτης⁶. Ἀφοῦ ὁ ἴδιος ἔζησε αὐτὰ τὰ βιώματα, μπορεῖ νὰ τὰ ζήσῃ καὶ ὁ κάθε πιστός, κατὰ τὸ μέτρο του ἀσφαλῶς καὶ ἐφ' ὅσον τὸ θέλει.

Βεβαίως ὁ Γέροντας ἀπηύθυνε τὸν λόγο του πρὸς μοναχοὺς καὶ μοναχές. Ὅμως ὁ σκοπὸς τοῦ μοναχοῦ καὶ τοῦ κάθε πιστοῦ εἶναι ὁ αὐτὸς καὶ τὰ ἴδια μέσα προσφέρει ἡ Ἐκκλησία σὲ ὅλους γιὰ τὸν ἁγιασμό, ἀνάλογα μὲ τὴν δυνατότητα τοῦ καθενός. Εὐχόμεθα λοιπὸν καὶ εὐελπιστοῦμε ὁ λόγος τοῦ Γέροντος νὰ ἐκχυθῇ ὡς ὄροσος καὶ ὡς πῦρ στὶς καρδιές τῶν ἀναγνωστῶν, ποὺ θὰ ἐγκύψουν μὲ ζέσι στὸν πλοῦτο τοῦ ὁσίου καὶ τοῦ ἐρμηνευτοῦ του, τοῦ Γέροντος ἡμῶν.

Ὁ Καθηγούμενος τῆς Ἱερᾶς
Μονῆς Σίμωνος Πέτρας
Ἀρχιμ. Ἐλισαῖος

6. Πράξ. 10, 34.

ΘΕΙΑ ΑΝΑΒΑΣΙΣ
ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΣΤΟΝ ΟΣΙΟ ΘΕΟΓΝΩΣΤΟ

Με τὴν εἰσοδὸ μας στὸ νέο ἐκκλησιαστικὸ ἔτος¹, σκέφθηκα νὰ διαβάσωμε ἓνα κείμενο, ἀπὸ τὸν δεῦτερο τόμο τῆς Φιλοκαλίας, τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Θεοφάνους. Φαίνεται ὅτι ὁ συγγραφεὺς εἶναι ἓνας παλαιὸς ἅγιος, πιθανὸν νὰ εἶναι καὶ τοῦ 3^{ου} αἰῶνος². Στὰ κεφάλαιά του συναντᾶμε πολλές ἐνδείξεις ὅτι εἶχε λάβει ἀπτικὴ μόρφωση καὶ ὅτι συγχρόνως γνώριζε τὴν γλῶσσα τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ὁποῖοι προσήρμοζαν τὴν ἀπτικὴ γλῶσσα στὴν καθομιλουμένη, τὴν κοινὴ, οὕτως ὥστε ἡ γλῶσσα νὰ ἔχη τὴν καλλιπέεια τῶν ἀρχαίων ἀλλὰ καὶ τὴν δυνατότητα τῆς κατανοήσεως ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τῆς ἐποχῆς τους, γιὰ νὰ εἶναι κατὰ τὸ δυνατόν ζωντανὴ καὶ ἐλκυστικὴ.

Στὴν σύντομὴ βιογραφία τοῦ ἁγίου, ἡ ὁποία προηγεῖται τοῦ ἔργου του καὶ ἐγράφη ἀπὸ τὸν ὅσιο Νικόδημο τὸν Ἀγιορείτη, ἀναφέρεται ὅτι πιθανὸν νὰ ἦταν Ἀλεξανδρεὺς. Κρίνοντας ἀπὸ τὸ ἔργο του, μπορούμε νὰ συμπεράνωμε ὅτι ὁ ὅσιος εἶναι ἀπὸ ἐκείνους τοὺς ἀνθρώπους ποὺ δὲν πέρασαν τὴν ζωὴ τους ἄκαρπα καὶ μάταια, ἀλλὰ μὲ ἐπιτυχία στὴν πράξι καὶ στὴν γνώσι, τουτέστι στὴν πρακτικὴ ζωὴ καὶ στὴν ἀρετὴ, στὴν ἀπόκτησι τῆς πνευματικῆς αἰσθήσεως καὶ στὴν ἀποκάλυψι τῶν οὐρανίων μυστηρίων. Λέγει ὁ ὅσιος Νικόδημος στὴν βιογραφία του:

Οὗτος ἦν τῶν πράξει καὶ γνώσει διαβεβηκότων, καὶ διὰ καθαρότητα βίου ἐνοικον ἔχων τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος. Οὗ καὶ ταῖς ἐλλάμψεσι τὸν νοῦν φωτιζόμενος, αἷς φῦσει πρόσεστιν ἡ πάντων ἀποκάλυψις, καὶ ταῖς ζωηραῖς αὐτοῦ αἰραις, καθάπερ ὄργανον,

1. Γιὰ τὴν Ἐκκλησίαν μας, τὸ νέο ἔτος ἀρχίζει τὴν 1^η Σεπτεμβρίου.
2. Βλ. σ. 7 τοῦ ἀνα χειρὰς τόμου.

ἐμπνεόμενος, οἷόν τι παναομόνιον καὶ ἱερὸν μέλος, τὰ παρόντα κεφάλαια ἐκελάδησε.

Ὁ ὅσιος Θεόγνωστος δηλαδὴ ἀπέκτησε τέτοια καθαρότητα βίου, ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὸ ἔργο του, ὥστε πέτυχε νὰ ἔχη ἔνοικον στὴν καρδιά του τὴν χάρι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, μὲ τοῦ ὁποίου τὶς ἐλλάμψεις φωτίσθηκε ὁ νοῦς του καὶ συντάξε μὲ ὁμορφιά καὶ γλυκύτητα τὰ παρόντα κεφάλαια. Μὲ τὶς ζωήρρυτες αὔρες τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, σὰν ἓνα πνευστὸ ὄργανο, ἔβγαλε ὁ νοῦς του αὐτὸ τὸ παναομόνιον καὶ ἱερὸν μέλος.

Καί, διὰ τῆς ἐγκειμένης αὐτοῖς χάριτος καὶ τῶν πνευματικῶν νοημάτων, θέλγει τῶν ἀναγνωσκόντων καὶ ἀκοῆν καὶ διάνοιαν καὶ πρὸς τὸν τῆς κατορθώσεως ἔμπρακτον ζῆλον ἀνερεθίζει. Τῆς τε γὰρ πρακτικῆς δι' αὐτῶν ὁ ἐξάαιρετος ὑψηρεῖται τρόπος καὶ ἡ τῆς θεωρίας ἀνάβασις ἀπλανῶς ἐκιδιδάσκεται.

Μὲ τὴν χάρι καὶ μὲ τὰ πνευματικὰ νοήματα ποὺ περιέχουν τὰ κεφάλαια αὐτά, θέλγεται ὁ ἀναγνώστης καὶ στὴν ἀκοή καὶ στὴν διάνοια. Τὸ κάθε κεφάλαιο σὰν βουκέντρα σὲ κάνει νὰ συνέρχεσαι καὶ νὰ ὀδηγεῖσαι στὸν ἔμπρακτο ζῆλο τῆς κατορθώσεως τῶν πνευματικῶν νοημάτων του. Ἡ δὲ ψυχὴ χειραγωγεῖται μὲ ἐξάαιρετον τρόπο στὴν πρακτικὴ ὁδὸ, στὸ πῶς μπορεῖ νὰ ἀναχθῆ διὰ τῆς πράξεως στὴν πνευματικὴ ζωὴ. Καὶ ὅταν κατακτήσης τὴν πράξι, αὐτὴ σὰν μιὰ σκάλα σὲ ἀνεβάζει ἀπλανῶς στὴν θεωρία, στὸν οὐρανό.

Καὶ τίνα καὶ ὅπως χορὴ εἶναι τὸν ἱερωσύνῃ τετιμημένον, ἐκ τούτων ἂν τις ἐπ' ἀκριβὲς καταμάθοι.

Ἀκόμη, τὰ κεφάλαια μᾶς δείχνουν πῶς πρέπει νὰ εἶναι ὁ πραγμα-

τικὸς ἱερεὺς, αὐτὸς ποὺ ἔχει τιμηθῆ μετὰ τὴν ἱερωσύνην. Ἄς μὴν ξεχνᾶμε ὅτι ἱερωσύνη δὲν εἶναι μόνον αὐτὴ ἡ ὁποία ἀντικατέστησε τὴν λευϊτικὴν ἱερωσύνην, ἀλλὰ εἶναι καὶ αὐτὴ τὴν ὁποία φέρομε μέσα μας ὡς μέτοχοι τῶν ἀξιωματῶν τοῦ Κυρίου. Κάθε πιστὸς, ἄνδρας ἢ γυναῖκα, εἶναι καὶ ἱερεὺς, εἶναι καὶ διδάσκαλος, εἶναι καὶ βασιλεύς· πρωταρχικὰ ὅμως εἶναι ἱερεὺς. Ἄν δὲν εἶχαμε τὴν ἱερωσύνην, δὲν θὰ μπορούσαμε νὰ προσφέρωμε στὸν Θεὸν οὔτε τίς θυσίες μας, οὔτε τὴν λατρεία μας, οὔτε τίς προσευχές μας, οὔτε τίς κραυγὲς τῆς καρδιάς μας.

Τὰ *Περὶ Ἱερωσύνης* κεφάλαια λοιπὸν ἀφοροῦν κάθε καρδιά, καὶ πολὺ περισσότερο τὴν μοναστικὴν, διότι ὁ μοναχὸς εἶναι ὁ εἰσερχόμενος στὰ ἄδύτα τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι αὐτὸς στὸν ὁποῖο ἀνοίγονται τὰ πνευματικὰ μυστήρια. Γι' αὐτό, ὑπάρχει μία παράδοσις ὅτι τοὺς μοναχοὺς τοὺς ἔκειραν μέσα στὸ θυσιαστήριον· καὶ εἰς ἀνάμνησιν αὐτῆς τῆς τάξεως, τοὺς κείρομε τώρα μπροστὰ στὴν Ὁραία Πύλην. Ὁ μοναχὸς ἔμπαινε στὸ θυσιαστήριον καὶ ἔμενε ἐκεῖ ὀκτὼ ἡμέρες, καὶ κάθε ἡμέρα ἔψαλλε τροπάρια καὶ διάβαζε κείμενα, τὰ ὁποῖα ἀφοροῦν τὴν μοναχικὴν ζωὴν.

Καὶ ὅπως πολλῆς τιμῆς ἠθικῆς ὠφελείας καὶ σωτηριώδους νήψεως τοῖς φιλοπόνως μετιοῦσι γίνεται πρόξενον.

Καὶ τί νὰ σᾶς πῶ τώρα; λέγει ὁ ὅσιος Νικόδημος. Δὲν θέλω νὰ σᾶς πῶ πολλά. Ἐάν ὅμως θέλετε νὰ ἀκολουθήσετε τὴν ὁδὸ τῆς πνευματικῆς ὠφελείας καὶ τῆς νήψεως, ποὺ παρέχει τὴν σωτηρία, θὰ βρῆτε σὲ αὐτὰ τὰ κεφάλαια τὸν θησαυρὸ ποὺ ζητᾶτε.

Ὁ τίτλος τῶν κεφαλαίων εἶναι:

Περὶ πράξεως καὶ θεωρίας καὶ περὶ ἱερωσύνης, ἧς ἡ ἀκροστιχὴς ἦδε τοῖς ὀσιωτάτοις πατράσι Λαζάρῳ καὶ Βαρολαάμ, Θεογνώστου πανευτελῆς ἀνάξιου τοῦ παντὸς κόσμου.

Ἐγώ, λέγει ὁ ὅσιος Θεόγνωστος, ὁ εὐτελέστερος τῶν ἀνθρώπων, τὸ σκουπίδι τῆς γῆς³, ὁ ἀνάξιος γιὰ ὁ,τιδήποτε ὑπάρχει στὸν κόσμος, ἀπευθύνω αὐτὰ τὰ κεφάλαια στοὺς ὀσιωτάτους πατέρες Λάζαρο καὶ Βαρλαάμ. Προφανῶς, οἱ δύο αὐτοὶ πατέρες εἶχαν ρωτήσῃ τὸν ὅσιο γιὰ τὰ θέματα, τὰ ὁποῖα περιλαμβάνουν τὰ κεφάλαια, καὶ μᾶς ἔδωσαν τὴν εὐκαιρία νὰ ἔχωμε καὶ ἔμεῖς αὐτὸν τὸν θησαυρὸ τῶν ἑβδομήντα περιήπου κεφαλαίων. Ἄς τὰ δοῦμε.

Τότε νόμιζε ἀληθῆ ἔχειν ἀρετὴν, ὅταν πάντων τῶν ἐπὶ γῆς τελείως καταφρονήσης, ἐτοιμὴν ἔχων τὴν καρδίαν διὰ καθαρᾶς συνειδήσεως πάντοτε τοῦ ἐκδημιῆσαι πρὸς Κύριον. Ἐὰν δὲ γνωσθῆναι θέλῃς παρὰ Θεοῦ, ἀγνοήθητι παρὰ τῶν ἀνθρώπων, ὅσον τὸ κατὰ δύναμιν. [1]

Ἐὰν νοιώθης, λέγει ὁ ὅσιος, ὅτι ἔχεις μιὰ ἀρετὴ καὶ θέλεις νὰ δῆς ἂν εἶναι ἀληθινή, θὰ τὸ κρίνης, πρῶτον, ἀπὸ τὸ ἂν ἔχῃς περιφρονήσει ὅλα ὅσα ὑπάρχουν στὴν γῆ. Ἐὰν ὑπάρχῃ κάτι πού δὲν τὸ περιφρόνησες, ἂν παραδείγματος χάριν δὲν περιφρόνησες τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα σου, τοὺς φίλους σου, τίς πνευματικὲς καὶ σαρκικὲς συγγενεῖές σου, τὴν μὴρφωσι καὶ τίς ἐπιθυμίες σου, τίς γνώμες καὶ τὸν κόσμος, τὰ βιβλία καὶ τὴν δόξα, τὸ νὰ θέλῃς νὰ σὲ παραδέχωνται οἱ ἄνθρωποι, μὴν πῆς ὅτι ἡ ἀρετὴ σου εἶναι ἀληθινή.

Δεύτερον, εἶναι ἡ καρδιά σου ἐτοιμῆ, ὥστε νὰ μεταβῆς πρὸς τὸν Κύριον ὅποιαδήποτε ὥρα: Ἔχεις παρρησία ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ; Εἶναι ἡ συνειδήσίς σου ὀλοκάθαρη; Μπορεῖς νὰ πῆς «οὐδὲν ἑμαυτῷ σύννοια»⁴, ὅπως ἔλεγε ὁ Ἀπόστολος, δηλαδὴ τίποτε δὲν βρισκω μέσα μου, τὸ ὁποῖο νὰ μοῦ δείχνῃ ὅτι πταίω εἰς τὸν Θεόν, δὲν ἔχω κάποια ἔστω καὶ μικρὴ ἁμαρτία, τὴν ὁποία ἐνεργῶ ἢ τὴν

3. Α' Κορ. 4, 13.

4. Α' Κορ. 4, 4.

θέλω ἢ τὴν καλύπτω ἢ δὲν τὴν ἀποσοβῶ; Ἄν συμβαίῃ αὐτό, τότε μπορεῖς νὰ πῆς ὅτι ἔχεις ἀρετή.

Δύο εἶναι λοιπὸν τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς ἀληθινῆς ἀρετῆς: ἡ περιφρόνησις τῶν πάντων καὶ τὸ νὰ εἶμαι ἕτοιμος νὰ πετάξω καὶ νὰ πάω στὸν Χριστόν. Τὰ πάντα, ἡ λαχτάρα μου, ἡ κάθε πνευματικὴ ὀρεξίς μου, οἱ πνευματικὲς ἐπιθυμίαι καὶ ὁ πόθος τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀγιότητος, ἡ τάσις τῆς καθαρότητος, ἡ διάθεσις τῆς λατρείας καὶ ἡ προσευχή μου, ἔχουν κορυφὴ τὴν ὑστάτη αὐτὴ στιγμὴ, πού θὰ βρεθῶ πρόσωπο με πρόσωπο με τὸν Θεόν μου⁵. Ὅπως ἓνας νέος δὲν περιμένει παρὰ μόνον τὴν ὥρα τοῦ γάμου του, ἔτσι ἀκριβῶς καὶ ἐμεῖς περιμένομε, ὡς πραγματικὸν καὶ ὀριστικὸν μας γάμο, τὴν ὥρα πού θὰ συναντηθοῦμε με τὸν Θεόν μας διὰ τοῦ θανάτου. Ἡ ἀπομάκρυνσις μας ἀπὸ τὸν χοῦν καὶ ἡ ἀποδημησίς μας ἀπὸ τὸ σκῆνωμά μας δείχνουν τὴν κοινωνία μας καὶ τὴν ἔνωσί μας με τὸ Πνεῦμα.

Ἐπὶ πλέον, ἐὰν δὲν θέλωμε ἀπλῶς νὰ δοκιμάσωμε ἂν ἔχωμε ἀρετὴ, ἀλλὰ θέλωμε καὶ νὰ μᾶς γνωρίζῃ ὁ Θεός, τότε ἄς φροντίσωμε νὰ μᾶς ἀγνοοῦν οἱ ἄνθρωποι. Ἄς ἀναφέρωμε ἓνα παράδειγμα. Ἄν κάποιος ἔλθῃ καὶ μᾶς χαιρετήσῃ καὶ δὲν μᾶς δώσῃ τὴν ἐντύπωσι ὅτι μᾶς θυμᾶται, μᾶς μένει μία πικρία. Καὶ ἂν ἀκόμη καθίσωμε νὰ κουβεντιάσωμε μαζί του, δὲν θὰ ἔχωμε τὴν ἄνεσι νὰ κουβεντιάσωμε εὐχάριστα, δὲν θὰ εἶμαστε εὐπροσῆγοροι καὶ χαρούμενοι. Ὅταν ὅμως μᾶς τιμήσῃ καὶ δείξῃ πῶς μᾶς θυμᾶται, πῶς μᾶς ἀγαπᾷ καὶ μᾶς ἐκτιμᾷ, τότε ἀνοίγει ἡ καρδιά μας καὶ τοῦ σκορπάμε καὶ ἐμεῖς τὴν ἀγάπη μας. Ὅλα αὐτὰ κατὰ τὸν ὅσιο Θεόγνωστο εἶναι ματαιότης ματαιότητων, διότι οἱ ἄνθρωποι εἶναι θνητοί, εἶναι ἀέρας πού φεύγει. Ἰπάρχει ὅμως ἓνας, ὁ Ὄν⁶, ὁ

5. Α' Κορ. 13, 12.

6. Ἐξ. 3, 14.

πάντοτε ὄν, πού ἀξίζει νὰ μᾶς γνωρίζη καί νὰ μᾶς καλῆ «κατ' ὄνομα», ὅπως λέγει ἡ παραβολή τοῦ καλοῦ ποιμένου⁷. Ἄν λοιπόν θελώμε νὰ μᾶς γνωρίζη ὁ Θεός, ἄς προσπαθοῦμε, ὅσο περισσότερο μποροῦμε, νὰ μᾶς ἀγνοοῦν οἱ ἄνθρωποι.

Ὅρα τὰς περιττὰς τοῦ σώματος παρακλήσεις καὶ ὑποστέλλον ἐξ αὐτῶν, μήπως ἀφέλονται τι τῶν κόπων σου καθ' ὅσον δηλαδὴ τοῖς προηγουμένοις πόνοις, πρὸ ἀπαθείας, ἢ ἐντεῦθεν ἐκ τούτων ἐπεισέρχεται ἄνεσις. Ζημίαν ἠγνούμενος, οὐ τὴν στέρησιν τῶν ἡδέων, ἀλλὰ τό, διὰ τῆς ἀπολαύσεως τούτων, τῶν κρειττόνων ἀποπτεσεῖν. [2]

Ἐὰν θέλῃς νὰ πετύχῃς τὴν ὑψίστη πνευματικὴ ἀρετὴ καὶ τοὺς ἀναβαθμούς τῆς θείας χάριτος καὶ τὴν ἀνάβασί σου στὴν κορυφή, ὅπου εἶναι ἡ παναγία Τριάς, πρόσεχε αὐτὸ πού ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴ προσπαθεῖ νὰ σέ ρίξῃ, καὶ εἶναι οἱ περιττὲς τοῦ σώματος παρακλήσεις· δηλαδὴ πρόσεχε, μὴν ἀναπαύῃς τὸ κορμί σου. Ὅταν λέμε τὸ κορμί, δὲν ἐννοοῦμε μόνον τὸ σῶμα· ἐννοοῦμε ὁλόκληρον τὸν ἄνθρωπο, ὁ ὁποῖος θέλει νὰ εἶναι ἄνετος, νὰ μὴν τοῦ κλείνουν τοὺς δρόμους, γιὰ νὰ βρισκῇ ἀμέσως ὅ,τι χρειασθῆ, ὅ,τι ἔχει ἀνάγκη. Αὐτό, λέγει ὁ ὅσιος, εἶναι θάνατος, σοῦ ἀφαιρεῖ τὴν θέα τοῦ Θεοῦ. Ὅπως ξαφνικὰ χαλάει τὸ βίντεο καὶ χάνεται κάθε ἀκρόασις καὶ κάθε θέαμα, ἔτσι ἀκριβῶς συμβαίνει καὶ μὲ τίς παρηγοριῆς τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς μας.

Πρόσεχε λοιπὸν οἱ παρηγοριῆς σου νὰ εἶναι οἱ ἀναγκαιότατες στὴν ἀνθρώπινη φύσι καὶ μάλιστα στὴν κατάστασί σου. Παραδείγματος χάριν, ὁ ἐγγαμος ἄνθρωπος ἔχει τίς παρηγοριῆς τῆς συζύγου του ἢ τοῦ συζύγου της. Εἶναι φυσικὸ αὐτὸ γιὰ τὸν γάμο, διότι στοὺς ἐγγάμους δόθηκε ἀπὸ τὸν Θεὸν ἡ ἐντολὴ νὰ ζοῦν ὁ

7. Ἰω. 10, 1 κ.έ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος	7
Συντομογραφίες	13

ΘΕΙΑ ΑΝΑΒΑΣΙΣ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΣΤΟΝ ΟΣΙΟ ΘΕΟΓΝΩΣΤΟ

1. Κεφάλαια 1-5	17
2. Κεφάλαια 6-12	43
3. Κεφάλαια 13-18	71
4. Κεφάλαια 19-25	115
5. Κεφάλαια 27-30, 32-34	137
6. Κεφάλαια 41-48	165
7. Κεφάλαια 49-57	201
8. Κεφάλαια 58-64	229
9. Κεφάλαια 65-75	249

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ

A. Πίνακες χωρίων	279
B. Πίναξ ὀνομάτων καὶ ἐννοιῶν	285

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΑΡΧΙΜ. ΑΙ
ΜΙΛΙΑΝΟΥ ΣΙΜΩΝΟΠΕΤ
ΡΙΤΟΥ ΘΕΙΑ ΑΝΑΒΑΣΙΣ
ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΣΤΟΝ ΟΣΙΟ
ΘΕΟΓΝΩΣΤΟ ΜΕ ΕΠΙΜΕ
ΛΕΙΑ ΙΕΡΟΥ ΚΟΙΝΟΒΙΟΥ
ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΘΕΟ
ΤΟΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΤΗ
ΘΗΚΕ ΚΑΙ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΘ
ΗΚΕ ΣΤΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΟ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΤΗΣ ΙΝΔΙΚΤΟΥ
ΤΙΣ ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ ΕΚΑΝΕ
Ο ΠΕΤΡΟΣ ΓΙΑΡΜΕΝΙΤΗΣ
ΤΗΝ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΤΗΣ ΕΚΔ
ΟΣΗΣ ΕΙΧΕ Ο ΜΑΝΩΛΗΣ
ΒΕΛΙΤΖΑΝΙΔΗΣ ΤΥΠΩΘ
ΗΚΕ ΣΤΗΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
Α.Ε. ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΔΕΤΗΘΗ
ΚΕ ΑΠΟ ΤΟΝ ΔΗΜΗΤΡΗ
ΚΑΤΣΙΜΙΓΑ ΤΟΝ ΑΠΡΙΛ
ΙΟ ΤΟΥ 2019 ΓΙΑ ΛΟΓΑΡΙ
ΑΣΜΟ ΤΗΣ ΕΚΔΟΤΙΚΗΣ
ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΙΝΔΙΚΤΟΣ

Ἀριθμὸς Ἐκδόσεως: 411

Ἀντίτυπα Α' Ἐκδόσεως: 3.000

ΑΛΛΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΟΥ ΑΡΧΙΜ. ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΥ ΣΤΗΝ ΙΝΔΙΚΤΟ

- ΛΟΓΟΙ ΑΣΚΗΤΙΚΟΙ
ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΣΤΟΝ ΑΒΒΑ ΗΣΑΪΑ
- ΛΟΓΟΣ ΠΕΡΙ ΝΗΨΕΩΣ
ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΣΤΟΝ ΑΓΙΟ ΗΣΥΧΙΟ
- ΧΑΡΙΣΜΑΤΙΚΗ ΟΔΟΣ
ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΣΤΟΝ ΒΙΟ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΝΕΙΛΟΥ ΤΟΥ ΚΑΛΑΒΡΟΥ
- ΝΗΠΤΙΚΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΑΣΚΗΤΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ
ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΣΤΟΥΣ ΟΣΙΟΥΣ ΠΑΤΕΡΕΣ ΑΝΤΩΝΙΟ, ΑΥΓΟΥΣΤΙΝΟ ΚΑΙ ΜΑΚΑΡΙΟ
- ΛΟΓΟΙ ΕΟΡΤΙΟΙ ΜΥΣΤΑΓΩΓΙΚΟΙ
- ΠΕΡΙ ΑΓΑΠΗΣ
ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΣΤΟΝ ΑΓΙΟ ΜΑΞΙΜΟ
- ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ
ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΣΤΟΝ ΟΣΙΟ ΝΕΙΛΟ ΤΟΝ ΑΣΚΗΤΗ
- ΠΡΟΣΜΟΝΗ ΘΕΟΥ
ΛΟΓΟΙ ΠΕΡΙ ΑΣΘΕΝΕΙΑΣ, ΠΟΝΟΥ ΚΑΙ ΘΑΝΑΤΟΥ
- ΘΕΙΑ ΛΑΤΡΕΙΑ
ΠΡΟΣΔΟΚΙΑ ΚΑΙ ΟΡΑΣΙΣ ΘΕΟΥ
- ΖΩΗ ΕΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙ
- ΑΓΑΛΛΙΑΣΩΜΕΘΑ ΤΩ, ΚΥΡΙΩ,
- ΠΕΡΙ ΘΕΟΥ ΛΟΓΟΣ ΑΙΣΘΗΣΕΩΣ
ΟΚΤΩ ΚΕΙΜΕΝΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ
- ΠΕΡΙ ΖΩΗΣ ΛΟΓΟΣ ΕΛΠΙΔΟΣ
ΟΚΤΩ ΚΕΙΜΕΝΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ